

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 488/2021-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja [REDAKOVANÉ], všetkých zastúpených advokátkou Mgr. Evou Braxatorisovou, Trenčianska 17, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní sp. zn. 38P/396/2015, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaniach sp. zn. 20CoP/102/2016 a sp. zn. 20 CoP/12/2019 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 20CoP/12/2019-184 z 8. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. októbra 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu proti neoprávnenému zasahovaniu do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, ako aj práva dieťaťa slobodne vyjadrovať vlastné názory vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Žiadajú aj o priznanie finančného zadostučinenia a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutých rozhodnutí a ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný stav veci:

3. Okresný súd Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z apríla 2016 rozviedol manželstvo sťažovateľa 1 a jeho manželky, zveril oboch maloletých sťažovateľov do starostlivosti matky a upravil styk otca s nimi. Rozhodol aj o výživnom, zastupovaní maloletých sťažovateľov a o správe majetku.

4. Na odvolanie sťažovateľa 1 podané proti rozsudku okresného súdu v časti o úprave rodičovských práv a povinností k maloletým deťom na čas po rozvode krajský súd v konaní sp. zn. 20CoP/102/2016 potvrdil prvoinštančný rozsudok.

5. Dovolanie sťažovateľa 1 bolo Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) odmietnuté ako oneskorene podané. Ústavný súd nálezom č. k. I. ÚS 641/2017-40 zo 7. marca 2018 dovolacie rozhodnutie najvyššieho súdu zrušil v dôsledku konštatovania o porušení základného práva sťažovateľa 1 na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Vec vrátil dovolaciemu súdu na ďalšie konanie

6. Najvyšší súd o dovolaní rozhodol tak, že zrušil potvrdzujúci rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Po vrátení veci krajský súd napadnutým rozsudkom znovu potvrdil prvoinštančný rozsudok v odvolaní napadnutom výroku a žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal.

II.

Argumentácia sťažovateľov

8. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti kritizujú nedostatočnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku, a to v častiach:

- o spôsobe vyhodnotenia námietok týkajúcich sa znaleckého posudku,
- o vyhodnotení rozporov v návrhoch matky maloletých,
- o aplikácii judikátorne stanovených kritérií na rovnocenný styk rodičov s deťmi,
- o konkrétnej podobe styku sťažovateľa 1 počas víkendu a sviatkov.

9. K namietanému porušeniu označených práv maloletých sťažovateľov malo dôjsť aj tým, že krajský súd im nedal v odvolacom konaní možnosť vyjadriť sa.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému porušeniu základných práv a práv sťažovateľov postupom okresného súdu:

10. Ústavný súd vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti odkazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého má sťažovateľ právo domáhať sa ochrany práv a slobôd pred ústavným súdom iba v prípade, ak o ich ochrane nerozhoduje iný súd.

11. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľov a vecne sa zaoberať iba tými ústavnými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje.

12. Keďže sťažovatelia mali možnosť domáhať sa nápravy tvrdeného porušenia svojich práv na krajskom súde v rámci odvolacieho konania, ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu ich práv napadnutým postupom okresného súdu nemá právomoc na takéto preskúmanie (I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05).

13. Ústavný súd preto časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutému postupu okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. Z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

14. Okrem toho ústavný súd považuje za potrebné upozorniť, že odôvodnenie ústavnej sťažnosti nepredkladá žiadne konkrétne identifikovateľné dôvody, pre ktoré by postupom okresného súdu v prvoinštančnom konaní malo podľa sťažovateľov dôjsť k porušeniu ich označených práv.

15. Podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

16. Podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

17. Ústavný súd konštatuje, že v časti namietaného porušenia práv sťažovateľov postupom okresného súdu ich ústavná sťažnosť napriek kvalifikovanému právnenému zastúpeniu nespĺňa zákonom požadovanú náležitosť, a to odôvodnenie návrhu (§ 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde) v podobe konkrétnych skutkových a právnych dôvodov, pre ktoré malo podľa sťažovateľov k porušeniu ich práv dôjsť [§ 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde]. Preto v tejto časti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmieta aj podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

III.2. K namietanému porušeniu sťažovateľových základných práv a práv postupmi a rozhodnutím krajského súdu:

18. Ústavný súd v tejto časti zdôrazňuje, že v sťažnostnom petite sťažovatelia označili dve spisové značky konaní vedených krajským súdom. Obe tieto konania však boli vedené na podklade jedného a toho istého opravného prostriedku – odvolania, ktoré podal proti prvoinštančnému rozhodnutiu okresného súdu sťažovateľ 1.

19. Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, než podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

20. Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017).

21. Podľa § 419 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

22. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V nadväznosti na predmet konania na okresnom súde a krajskom súde ústavný súd dodáva, že právna úprava Civilného mimosporového poriadku dovolanie proti rozhodnutiam o úprave rodičovských práv k maloletým deťom nevylučuje.

23. Citovaná právna úprava (účinná od 1. júla 2016) presunula ťažisko tvrdenia a preukazovania väd zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu na dovolateľa, ktorý limity posúdenia prípustnosti dovolania určuje obsahom podaného dovolania.

24. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegationis iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti) (napr. uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6Cdo/155/2017 z 25. októbra 2017).

25. Ako vyplýva z už citovaného uznesenia najvyššieho súdu č. k. 6Cdo/155/2017 z 25. októbra 2017, porušenia práva na spravodlivý súdny proces, od ktorého sa odvíja prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, sa súd môže dopustiť aj tým spôsobom, že poruší právo strany sporu na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie krajského súdu je rozhodnutím odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí, a pokiaľ sťažovatelia namietali nenáležité odôvodnenie uznesenia krajského súdu, je zrejmé, že sa mohli ochrany svojich práv domáhať prostredníctvom dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

26. Rovnaký záver platí aj vo vzťahu k druhej sťažostnej námietke, spočívajúcej v kritike postupu krajského súdu, ktorý maloletým sťažovateľom ako účastníkom konania nedal žiadnu možnosť vyjadriť sa k otázkam starostlivosti o nich. Druhovo tu teda ide o kritiku procesného postupu súdu, ktorý znemožnil účastníkovi konania uskutočniť jeho procesné práva. Aj v prípade tejto námietky tak bol najvyšší súd ako súd dovolací tým „iným“ súdom v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý mal právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľov.

27. Sťažovatelia však v ústavnej sťažnosti netvrdia, tým menej preukazujú, že by proti napadnutému rozsudku právo podať dovolanie využili. Na základe uvedeného ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ich ústavnú sťažnosť v časti namietajúcej postup krajského súdu a jeho napadnutý rozsudok ako neprípustnú.

28. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd už o ďalších návrhoch sťažovateľov v nej uplatnených (návrh na zrušenie rozsudku krajského súdu a vrátenie veci, návrh na priznanie finančného zadosťučinenia a náhrady trov konania) nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu